

Haldáttâs iävtuttâs ovdâskoodán šonjádâhlaahân

Iävtuttâs válduášáláš siskáldâs

Iävtuttâsâst iävtuttuvvoo asátemnáál uđđâ šonjádâhlaahâ. Iävtuttâs ulmen lii haldáttâsohjelm miäldásávt nonniđ laavâ stivrimvaiguttâs já visásmittiđ, ete Suomâ juksá čidđâneutraalvuodâ ive 2035. Laavâst asáttuuččij uđđâ šonjádâhmittomeerijn. Ive 2035 čidđâneutraalvuotâmittomere lasseen iävtuttâsâst iävtuttuvvojeh asátemnáálá luoštâkiäpádâsmittomereh ivvijđ 2030 já 2040. Ihán 2050 asáttum luoštâkiäpádâsmittomeri peividuuččij já asáttuuččij meiddei njiäluu nanodem mittomeereest. Siämmáanáálá haldáttâsohjelm miäldásávt šonjádâhlaavâ vuávámvuáhádâh vijđeduuččij kuoskáđ eennâmkevttimsektorân. Šonjádâhlaahân kyeskee kirjeetmeh láá uási haldáttâsohjelm strategilii ubälâšvuodâst: Čidđâneutraal já luándu maanġamuáđusâšvuodâ torvejejee Suomâ.

Šonjádâhlaavâst asáttuuččij šonjádâhpolitiik vuávámvuáháduvâst, moos vyeimist orroo šonjádâhlaavâ miel kuleh kuhes äigikooská vuávám, koskákuhes äigikooská vuávám sehe šonjádâhnuvástusân vuáhádumán kyeskee vuávám. Vuávámvuáhádâh vijđeduuččij nuuvt, ete joodhâst šonjádâhlaavâst asáttuuččij meiddei eennâmkevttimsektor šonjádâhvuávám valmâštálmist já siskáldâsvátámâšâin. Vuávámáid kyeskee njuolgâdussáid tohhuuččii meiddei eres tárkkilistmeh.

Šonjádâhihemuštálmisân já šonjádâhpanelân kyeskee njuolgâdusáid iävtutteh tárkkilistitiđ. Siämmáanáálá staatâ virgeomâháid kyeskee ovdedemkenigâsvuotâ tárkkilistuuččij. Meiddei kiöldálii virgeomâháá ovdedemkenigâsvuodâst, mii kuoskáččij laavâ miäldásij mittomeerij oovdedmân, asáttuuččij. Iävtuttâsâst iävtuttuvvoo asátemnáálá sämmilij vuoigâdvuodâi huámášumán väldimist vuávámij valmâštáldijn sehe sämitiggijn toollámnáál ráđádâlmijn. Šonjádâhlaavâst asáttuuččij lasseen sämmilii šonjádâhräädist, mii tuárjuččij šonjádâhpolitiik vuávámij valmâštállám. Šonjádâhlaavâst asáttuuččij joodhâst meiddei nubástusucâmist.

Iävtuttâs lahtoo ive 2022 lasebudjetarvâlusân já lii uáivildum kiedâvuššámnáálá ton ohtâvuodâst.

Vyeimist orroo šonjádâhlaavâ iävtutteh komettiđ.

Iävtuttum laahâ lii uáivildum puáttiđ vuáimán x.x.20xx.

Hammiittás 28.6.2021

Šonjádâhlaahâ

Ovdâskode miärdâs miäldâsávt asâttuvvoo:

1 loho

Almoliih njuolgâdusah

1 §

Laavâ ulme

Taan laavâ ulmen lii:

- 1) nonnid mittomeerijd já raamáid Suomâ šonjádâhpolitiik vuávámân já ton olášume čuávumân;
- 2) piävtálmittid já heiviittid oohân šonjádâhnuhástus coggâmân já toos vuáhádumán viggee tooimâi vuávám já olášuttem čuávum;
- 3) nanodid ovdâskode já aalmug máhđulášvuodâid uásálistid já vaiguttid šonjádâhpolitiik vuávámân.

2 §

Laavâ já vuávámvuáháduv mittomereh

Laavâ já ton miäldâsii šonjádâhpolitiik vuávámvuáháduv mittomeerrin lii jieijäs uásild visásmittid, ete:

- 1) ulmuu tooimâi tovattem šaddovistekaasui luoštuuh kiäppáneh já njiäluu tovattem lappumeh stuáruh nuuvt, ete šaddovistekaasui luoštuuh láá enâmustáá siämmáá stuárráh ko lappumeh majemustáá ive 2035 já ete lappumeh lasaneh já luoštuuh kiäppáneh ain meiddei ton maŋa;
- 2) ulmuu tooimâi tovattem nuáđijyehim- já luoštákävppisektor oohân rekinistum šaddovistekaasui luoštuuh áimukiärdán kiäppáneh ive 2030 räi ucemustáá 60 prosenttid já ive 2040 räi ucemustáá 80 prosenttid ive 1990 iähtun;
- 2) ulmuu tooimâi tovattem nuáđijyehim- já luoštákävppisektor oohân rekinistum šaddovistekaasui luoštuuh áimukiärdán kiäppáneh ive 2050 räi ucemustáá 90 prosenttid, mutâ vigâdijn táásán 95 prosenttid ive 1990 iähtun;
- 4) aalmuglij toimâiguin vuáháduvvoo šonjádâhnuhástusân oovdedmáin šonjádâhriiskâi haldâšem já šonjádâhkilleelvuodâ.

Laavâ já ton miäldâsii šonjádâhpolitiik vuávámvuáháduv mittomeerrin lii meiddei visásmittid jieijäs uásild Suomâ čannee sopâmušáin sehe Euroop union lahâaasâtmist šaddee šaddovistekaasui kepidem já čuávum, njiäluu nanodem sehe vuáhádumán kyeskee kenigâsvuodâi tievâm. Jis Suomâ čannee almugijkoskâsâš sopâmušân tâi Euroop union lahâaasâtmân siskálduveh ovdil mainâšum čovgâdub šaddovistekaasui luoštuid, šaddovistekaasui lappumáid teikâ vuáhádumán kyeskee mittomereh, vuávámvuáháduv mittomereh kalgeh vuáđudud toid.

Lasseen laavâ já ton miäldâsii šonjádâhpolitiik vuávámvuáháduv mittomeerrin lii:

- 1) visásmittid jieijás uásild šonjádáhtooimái vuogilášvuodá já kilelis ovdánem;
- 2) turviđ jieijás uásild sámmilij iávtuid paijeentoolláđ já ovdediđ jieijás kielá já kulttuur.

3 §

Heiviittensyergi

Taan laavâst asáttuvvoo virgeomáhái pargoin šonjádáhpoltiik vuávámij ráhtimist sehe toi olášuttem visásmittmist.

Ton lasseen, mii taan laavâst asáttuvvoo šonjádáhnuvástus coggámist tái šonjádáhnuvástusán vuáhádumeest, čuávuvoo, mii tain eres laavâst asáttuvvoo.

Luoštákävppisektorán kulluváin šaddovistekaasui luoštuin já tooimáin toi keeppidmán asáttuvvoo luoštákävppilaavâst (311/2011), kirdemjotoluv luoštákävppist adelum laavâst (34/2010) já Kioto mekanismij kevttimist adelum laavâst (109/2007).

4 §

Vaiguttâsah eres vuávámân já miárádâstohâmân

Taan laavâ vuáđuld rahtum vuávámijd kalga, tegu tain eres laavâst sierâ asáttuvvoo, váldiđ huámášumán vuáváádjijn já meerriddijn eres lahâasátem vuáđuld šaddovistekaasui luoštuid já lappumáid vaigutteijee já šonjádáhnuvástusán vuáhádumán kyeskee tooimáin.

5 §

Šonjádáhnuvástus coggâm já toos vuáhádume ovdedeijee tooimah

Staatâ virgeomáhâš kalga ovdediđ toimáinis máhđulášvuodái mielđ taan laavâ miáldásij mittomeerij já vuávámij olášume.

Lasseen kieldálâš virgeomáhâš kalga ovdediđ toimáinis máhđulášvuodái mielđ taan laavâ miáldásij mittomeerij olášume páihálijđ tiilijđ huámášumán vääldin.

6 §

Miáruštálmeh

Taan laavâst uáivilduvvojeh:

1) *šaddovistekaasuin* čidđádioksid, meetaan, typpioksidul, fluorâčidđâčaaasah, perfluorâčidđâčaaasah, riššâheksafluorid, typpitrifluorid já eres áimukeerdi luánduliij já ulmuu tooimái tovâtem kaasunálásiij amnáseh, moh váldih vuástá já vuolgâtteh ovdâskulij infraruopsissuonjârdem, tegu tain kuás-uv vyeimist leijee Suomâ čannee almugijkoskâsijn kenigâsvuodáin meriduvvoo;

2) *šonjádáhnuvástussáin* taggaar nubástus šonjádúvâst, mii šadda eennâmpáálu áimukeerdi čuággánmâš njuolgâ tái epinjuolgâ nubástuttee

ulmuu tooimáin já mii rasteldit šonjádúv luándulii mulsâšuddâm viárdádállámtohálij äigipoojij kulâdijn;

3) *šonjádáhnuvástus coggámáin* ulmuu tooimái tovâtem šaddovistekaasuluoštui šoddâm já toi áimukiárdán peessám estim, njiálu nanodem sehe eres šonjádáhnuvástus vaiguttásái láivudem tâi meddâlistem;

4) *šonjádáhnuvástusân vuáhádumijn* tooimah, moiguin rahttáttâd já vuáhádud šonjádáhnuvástusân já ton vaiguttássáid sehe tooimah, moiguin puáhtá ávhástállâd šonjádáhnuvástusân lahtojeijee vaiguttásáiguin;

5) *aalmuglij šaddovistekaasui inventaariovuáhádumvâin* energiaunion já šonjádáhtooimái haaldâsmist, Euroop parlament já ráádi asáttásái (EY) N:o 663/2009 já (EY) N:o 715/2009, Euroop parlament já ráádi direktivij 94/22/EY, 98/70/EY, 2009/31/EY, 2009/73/EY, 2010/31/EU, 2012/27/EU já 2013/30/EU, ráádi direktivij 2009/119/EY já (EU) 2015/652 muttemist sehe Euroop parlament já ráádi asáttâs (EU) N:o 525/2013 koomeetmist adelum Euroop parlament já ráádi asáttâs (EU) 2018/1999 2 artikkâl 12 čuággást uáivildum aalmuglâš inventaariovuáhádâh;

6) *aalmuglii politiiktooimái raportistemvuáhádumvâin* 5 čuággást mainâšum asáttâs 2 artikkâl 6 čuággást uáivildum politikkárij, tooimái sehe ennustásái vuáhádâh;

7) *luoštákävppisektor luoštuiguin luoštákävppilaavâ 2–5 §:s* uáivildum mainâšum laavâ heiviittemsuárgán kulluuvááh luoštuuh já kirdemjotoluv luoštákävppist adelum kaavâ 2 §:st uáivildum mainâšum laavâ heiviittemsuárgán kulluuvááh luoštuuh;

8) *nuáđijehimsektor luoštuiguin* čannee ihásijn šaddovistekaasuluoštui keeppidmijn jeessânstaatâin iivij 2021–2030, moiguin ovdeduvvoješ šonjádáhtooimah Paariis sopâmuš čonnâsmij tevdim várás, sehe asáttâs (EU) N:o 525/2013 muttemist adelum Euroop parlament já ráádi asáttâs (EU) 2018/842 3 artikkâl 1 čuággást uáivildum šaddovistekaasui luoštuuh;

9) *eennâmkevttimsektoráin* aalmuglii šaddovistekaasui inventaariovuáhádumvâst onnum eennâmkevttim, eennâmkevttim nubástus já vyevdituálu –sektor miäldásiih eennâmkevttimluokah: vyevdieennâm, viljálemeennâm, sinokuávluh, njeeših, rahtum eennâm sehe eres eennâm;

10) *njiáloin* prooses, toimâm tâi mekanism, mii čana šaddovistekaasu, aerosol tâi šaddovistekaasu ovdátáäsi áimukeerdist;

11) *lappumáin* tot meeri šaddovistekaasuid, mon njiálu čana áimukeerdist tiátu ääigi siste.

2 loho

Vuávámvuáhádâh

7 §

Šonjádâhpolitiik vuávámvuáhádâh

Taan laavâ miäldásâš šonjádâhpolitiik vuávámvuáhádâh hámmejuvvo čuávuváin oosijn:

- 1) kuhes äigikooská šonjádâhvuávám;
- 1) koskákuhes äigikooská šonjádâhvuávám;
- 3) eennâmkevttimsektor šonjádâhvuávám;
- 4) aalmuglâš šonjádáhnuvástusân vuáhádumvuávám.

šonjádâhpolitiik vuávámvuáhádâh miäruštâl šaddovistekaasui luoštui kepidem, njiálu nanodem já šonjádáhnuvástusân vuáhádumán tarbâšum mittomeerijd sehe toi juksámán tarbâšum tooimáid sierâ haldáttâhsuorgijn nuuvt ko majeláá tárhibeht asáttuvvo.

8 §

Vuávámij almoliih vátámášah

Šonjádáhnuvástus coggámán já toos vuáhádumán kyeskee mittomeerijd já tooimáid kalga asáttid vuávámijn ääigításásii tiádu vuáđuld nuuvt, ete váldojeh huámášumán šonjádáhnuvástus ovdánem, ton tuodánálásiih positivliih já negativliih vaiguttásah, toos lahtojiejee vaarah já riiskah sehe máhđulášvuodah luhottesvuodái estimán já toi háitulij vaiguttásái rajjiimán.

Vuávámijn kalga oovdánpyehtid Suomâ čannee almugijkoskâsijn sopâmušâin já Euroop union lahâasâtmist šaddee kenigâsvuodâid já vuávámij iššijn kalga uásild visâsmittid kenigâsvuodái tievâm. Vuávámij valmâštâlmist kalga lasseen huámášid:

2) aalmuglii šaddovistekaasuluoštui inventaariovuáhâduvâst já aalmuglii politiiktooimâi raportistemvuáhâduvâst pyevtittum tiáduid;

2) arvâlusâid almugijkoskâsii já Euroop union šonjádâhpolitiik ovdánmist;

3) pirâslijd, ekonomâlijd já sosiaallijd tahheid kilelis ovdánem prinsii pij miáldásávt;

4) šonjádáhnuvástus coggámán já toos vuáhádumán kyeskee tooimâi kolopehtilvuodâ;

5) šaddovistekaasui keeppidmân, njiälu naanoodmân sehe šonjádáhnuvástusân vuáhádumán kyeskee teknologia tääsi já ovdánem;

6) vuávámij oohânheiviittem taarbâšlij oosij energia- já jotolâhpolitiik vuávámáin;

7) vuávámij máhđulijd vaiguttásâid päikkieennâmlâš purrámuštoorvon já luáнду maanġamuáđusâšvuotân;

3) eres siärvâduv ovdánem tááhust tehâlijd tahheid.

9 §

Kuhas äigikooskâ šonjádâhvuávám

Statâräädi tuhhit ucemustáá ohtii love ivveest kuhas äigikooskâ šonjádâhvuávám. Vuávámist oovdánpuáhtojeh 2 §:st uáivildum mittomeerij juksâm várás čuávuvááh ääših:

1) nuáđijyehim- já luoštâkävppisektor oohânrekinistum šaddovistekaasui luoštui já lappumij ovdánmân kyeskee skenaarioh, moh luávdih ucemustáá čuávuváid 30 ive já main váldojeh huámášumán šaddovistekaasui luoštui kepidem, njiälu nanodem já šonjádáhnuvástusân vuáhâdume.

2) 2 § 1 3 čuággást uáivildum šaddovistekaasui kepidemmittomiärán sehe 1 čuággást uáivildum lappumij lasseetmân kyeskee mittomiärán vuáđuduvvee kuávdáš toimâsyergikuáhtásiih ovdánemmuulsâiävtuh;

3) arvâlus šaddovistekaasui luoštui kepidemvuovij já njiälu nanodemvuovij kuhas äigikooskâ ovdánemuáinusijn Suomâ keččâmkuávlust;

4) eres tarbâšlâžžân keččum ääših.

10 §

Aalmuglâš šonjádáhnuvástusân vuáhâdumvuávám

Statâräädi tuhhit aalmuglii šonjádáhnuvástusân vuáhâdumvuávám ucemustáá jyehi nube vaaljâpaje. Vuáhâdumvuávámist oovdánpuáhtojeh 2 §:st uáivildum mittomeerij juksâm várás čuávuvááh ääših:

1) ääigításásâš riskâ- já rašodâhtarkkuustállâm;

- 2) vuáhádume haldáttáhsyergikuáhtásáš, haldáttáhsuorgij raajijd rasteldittee já kuávluláš tarkkuustállâm táárbu mielđ;
 - 3) tooimah vuáhádume mittomeerij juksâmân já arvâlus tai vaiguttejeevuodâst;
 - 4) eres tarbâšlâžžân keččum ääših.
- Kuittâg tai valjâpoojij ääigi, kuás ij lah 1 momentist uáivildum kenigâsvuotâ rähtid vuávám, kalga árvuštállâđ vyeimist orroo vuávám ääigitásásâšvuodâ já uđđâ tooimâi táárbu.

11 §

Koskâkuhes äigikooskâ šonjâdâhvuávám

Statâräädi tuhhit ohtii valjâpaajeest koskâkuhes äigikooskâ šonjâdâhvuávám. Vuávámist oovdânpuáhtojeđ 2 §:st uáivildum mittomeerij juksâm várás čuávuvááh ääših:

- 1) mittomeeri nuáđijyehimsektor šaddovistekaasui luoštui ovdánmist;
- 2) tooimah, moiguin ulmui tooimâi tovâtem nuáđijyehimsektor šaddovistekaasui luoštuuh kepiduvvojeđ;
- 3) arvâlusah nuáđijyehimsektor šaddovistekaasui luoštui ovdánmist já tooimâi vaiguttâsâin toid;
- 4) eres tarbâšlâžžân keččum ääših.

Ovdil 1 moomeent 3 čuággást uáivildum luoštâovdánmâm kyeskee arvâlusâin oovdânpuáhtojeđ čuávuvááh ääših:

- 1) tiäđuh nuáđijyehim- já luoštâkävppisektor oohtânrekinistum šaddovistekaasui luoštui ovdánmist ive 1990 rääjist;
- 2) tiäđuh luoštâkävppisektor, nuáđijyehimsektor já eennâmkevttimsektor luoštui já lappumij ovdánmist ive 2005 rääjist;
- 3) arvâlus nuáđijyehim- já luoštâkävppisektor oohtânrekinistum šaddovistekaasui luoštui já sierâ nuáđijyehimsektor luoštui ovdánmist vuávám tuhhiitem čuávvo 10–15 ive ääigi táálái tooimâi vuáđuld;
- 4) arvâlus nuáđijyehimsektor luoštui ovdánmist vuávám tuhhiitem čuávvo 10–15 ive ääigi táálái já uđđâ tooimâi vuáđuld;
- 5) eres tarbâšlâžžân keččum ääših.

12 §

Eennâmkevttimsektor šonjâdâhvuávám

Statâräädi tuhhit eennâmkevttimsektor šonjâdâhvuávám ucemustáá jyeđi nube valjâpaje. Vuávámist oovdânpuáhtojeđ 2 §:st uáivildum mittomeerij juksâm várás čuávuvááh ääših:

- 1) mittomeeri šaddovistekaasui luoštui já lappumij ovdánmist eennâmkevttimsektorist;
- 2) tooimah, moiguin šaddovistekaasui luoštuuh kepiduvvojeđ já lappumeh lasettuvvojeđ eennâmkevttimsektorist;
- 3) arvâlusah šaddovistekaasui luoštui já lappumij ovdánmist já tooimâi vaiguttâsâst toid;
- 4) eres tarbâšlâžžân keččum ääših.

Ovdil 1 momentist uáivildum arvâlusâin luoštui já lappumij ovdánmist oovdânpuáhtojeđ čuávuvááh ääših:

- 1) tiäđuh nuáđijyehim- já luoštâkävppisektor oohtânrekinistum šaddovistekaasui luoštui ovdánmist ive 1990 rääjist;
- 2) tiäđui eennâmkevttimsektor šaddovistekaasui luoštui já lappumij ovdánmist ive 1990 rääjist;
- 3) arvâlus eennâmkevttimsektor luoštui já lappumij ovdánmist vuávám tuhhiitem čuávvo 10–15 ive ääigi táálái tooimâi vuáđuld;
- 4) arvâlus eennâmkevttimsektor šaddovistekaasui luoštui já lappumij ovdánmist vuávám tuhhiitem čuávvo 10–15 ive ääigi táálái já uđđâ tooimâi vuáđuld;
- 5) eres tarbâšlâžžân keččum ääših.

Kuittäg tai valjâpoojij ääigi, kuás ij lah 1 momentist uáivildum kenigâsvuotâ ráhtid vuávám, kalga árvuštállâđ vyeimist orroo vuávám ääigitásásâšvuodâ já uđđâ tooimâi táárbu.

13 §

Šonjâdâhpolitiik vuávámij valmâštállâm

Ovdil 9–12 §:st uáivildum šonjâdâhpolitiik vuávámij valmâštâldijn kalga väridid aalmugân tile uápásmid vuávámhammiittâsân sehe adeliđ tast uáivilis. Lasseen kuávdâš virgeomâháin já siärvusijn sehe 20 §:st uáivildum šonjâdâhpanelist já 21 §:st uáivildum sämmilii šonjâdâhräädist kalga táttuđ ciälkkámuš vuávámhammiittâsâst. Ciälkkámuš kalga táttuđ meiddei sämitiggeest já nuorttälíj sijdâčuákkimist.

Šonjâdâhpolitiik vuávámij pirâsvaiguttâsâi árvuštálmist asâttuvvoo virgeomâhái vuávámij já ohjelmij pirâsvaiguttâsâi árvuštálmist adelum laavâst (200/2005). Vuávámij ráhtim ohtâvuodâst meiddei tai ekonomâlijđ já sosiaallijđ sehe eres vaiguttâsâid kalga čielgâdid tarbâšlii meerrin.

14 §

Sämikulttuur ovdedem

Ovdil 9–12 §:st uáivildum vuávámij valmâštálmist váldoo sämitiggeest adelum laavâst 8974/1995) uáivildum sämmilij päikkikuávlust huámâšumân sämmilij vuoigâdvuotâ pajjeentollâđ já ovdedid jieijâš kielâ já kulttuur. Taan vuoigâdvuodâ turvim várâš virgeomâhâš kalga vuávámijđ valmâštâldijnis ráđádállâđ sämitiggijn. Ráđádálmijn čuávwoo sämitiggeest adelum laavâ 9 § miäldâsii monâttállâm.

Vuávámij valmâštálmist váldoo huámâšumân meiddei, mii nuorttâlâšlaavâst (253/1995) asâttuvvoo nuorttâlâšaalmug já -kuávlu eellimtiilij já áigápuátumâhđulâšvuodâi oovdedmist sehe nuorttâlâškulttuur pajjeentolâmist já oovdedmist.

15 §

Čielgiittás ovdáskoodán

Statáräädi addel ovdáskoodán čielgiittásaid jieijás tuhhiitem:

- 1) 9 §:st uáivildum kuhes äigikooskâ šonjádáhvuávámist;
- 2) 10 §:st uáivildum šonjádáhnuvástus aalmuglii šonjádáhnuvástus vuáhádumvuávámist;
- 3) 11 §:st uáivildum koskâkuhes äigikooskâ šonjádáhvuávámist;
- 4) 12 §:st uáivildum eennâmkevttimsektor šonjádáhvuávámist.

16 §

Šonjádáhpoltiik vuávámij olášume čuávum

Statáräädi kalga čuávum 9–12 §:st uáivildum šonjádáhpoltiik vuávámij olášume tuárvi ton pááhudmán, juksojeh-uv vuávámijn asáttum šonjádáhnuvástus coggâmán já vuáhádumán kyeskee mittomereh sehe 2 §:st uáivildum mittomereh. Čuávum vuáduid statáräädi meerid táárbu miel mittomeerij juksâm várás tarbášum lasetooimáin.

Statáräädi kalga čuávum 2 §:st uáivildum mittomeerij pijssám ääigitásásii šonjádáhnuvástus ovdánmán kyeskee tiedálii tiádu vuáduid sehe ton visásmitmán, ete mittomereh tevdih Suomâ čannee almugijkoskâsij sopâmušái já Euroop union lahâasâtem miäldásijd kenigâsvuodâid.

Ovdil 9, 11 já 12 §:st uáivildum šonjádáhpoltiik vuávámáid siskelduvvee luostâ- já lappumovdánemarvâlusái olášume kalga čuávum aalmuglii šaddovistekaasui inventariovuáhâduvâst ihâsávt pyevtittum šaddovistekaasuluostuid kyeskee tiádu vuáduid. Lasseen vuávámij čuávumist kalga huámášid aalmuglii politiiktoomái raportistemvuáhâduvâst pyevtitem tiáduid.

Čuávum puátusijn kalga tiedettiđ aalmugân tuárvi.

17 §

Šonjádáhpoltiik vuávámij muttem

Statáräädi kalga 16 § 1 momentist uáivildum lasetooimáid kyeskee miärdâs miel mutted 9–12 §:st uáivildum šonjádáhpoltiik vuávámij. Vuávámij muttemist čuávum, mii 13 §:st asáttuvoo vuávámij valmâštálmist čuávumnáál monáttálmist.

Ton lasseen, mii 1 momentist asáttuvoo, 9–12 §:st uáivildum šonjádáhpoltiik vuávámij puáhtá muttel meiddei toi siskeldem merhâšumees tááhust uccâ tiáduin almonâm vááijuvvuodâi keezild. Tággáár ääši muttem puáhtá čodâldittiđ čuávuhánná 13 § miäldásii monáttállâm.

18 §

Šonjádâhihemuštalus

Statáräädi toomât kalenderihâsávt šonjádâhihemuštalus ovdáskoodán.

Šonjádâhihemuštalus kalga siskeldiđ:

- 1) tiáduid luostui já lappumij ovdánmist;
- 2) arvâlus šonjádáhpoltiik vuávámijn oovdânpuohtum táálái já vuávájum toomái pijssámist čuávuvái 15 ihân asáttum mittomeerij juksâm iáhtun já arvâlus tai juksâm vaattâm 16 § 1 momentist uáivildum lasetooimái táárbust;

- 3) tiäduid 11 §:st uáivildum koskâkuhes äigikooskâ šonĵadâhvuávámân siskelduvvee luoštâkiäpádâsmittomeerij olášuumeest;
- 4) tiäduid 12 §:st uáivildum eennâmkevttimsektor šonĵadâhvuávámân siskelduvvee luoštui keeppidmân já njiälui naanoodmân kyeskee mittomeerij olášuumeest;
- 5) ovdil 2 čuággást uáivildum táálái já vuávájum tooimâi sehe 16 § 1 momentist uáivildum lasetooimâi olášumân kyeskee tiäduid;
- 6) taarbâšlii vijdesvuodâst arvâlus 10 §:st uáivildum vuáhádumvuávámân siskelduvvee vuáhádumtooimâi pijssámist já pehtilvuodâst sehe táárbu mielđ čielgiittâs vuávájum vuáhádumtooimâi olášuumeest haldâtâhsyergikuáhtâsávt já kuávlulávt.
Šonĵadâhihemuštâlusâst kalga tiedettiđ aalmugân tuárvi.

4 loho

Virgeomâhááh já eres tuáimeeh

19 §

Virgeomâháá pargoh

Jyehi ministeriö valmâštâl haldâtâhsuárgâsis kyeskee uássus 9–12 §:st uáivildum šonĵadâhpolitiik vuávámijn já tooimât haldâtâhsuárgâsis kyeskee tiäduid 18 § miäldásii šonĵadâhihemuštâlus várâs. Šonĵadâhpolitiik vuávámij oohânheiviitmist já čokkimist västid 9 §:st uáivildum kuhes äigikooskâ šonĵadâhvuávám uásild pargo- já iälättâsministeriö, 10 §:st uáivildum aalmuglii šonĵadâhnuvástusân vuáhádumvuávám uásild eennâm- já meccituáluministeriö, 11 §:st uáivildum koskâkuhes äigikooskâ šonĵadâhvuávám uásild pirâsministeriö já 12 §:st uáivildum eennâmkevttimsektor šonĵadâhvuávám uásild eennâm- já meccituáluministeriö.

Taan laavâ miäldásij vuávámij olášuttem stivrim já čuávum kuleh toimâsyergistis jyehi ministeriön. Šonĵadâhihemuštâlus čokkimist västid pirâsministeriö.

Šaddovistekasui aalmuglii inventaariovuáháduv ovdâsvástádâsohtâdâhhân tuáimá Lovottâhkuávdâš.

20 §

Suomâ šonĵadâhpaaneel

Statâräädi aasât neelji ive meriááigán Suomâ šonĵadâhpaaneel, mii lii jiečânâs tiedâlâš äššitobdeegaan. Šonĵadâhpanelist kalga lede ovdâstem sierâ tiedâsuorgijn.

Šonĵadâhpaaneel pargon lii pyevtittid, čokkid já sierrid tiedâlii tiädu já tubdâd tiätutáarbuid šonĵadâhnuvástus coggâm já toos vuáhádume pirrâ šonĵadâhpolitiik vuávám, olášuttem, čuávum já miärdâstooihâm várâs. Tai pargoi várâs šonĵadâhpaaneel addel ciälkkámušâid šonĵadâhnuvástus coggâmân já toos vuáhádumân lahtojeijee šonĵadâhpolitiik äššikiirrijn.

Šonjádáhpaaneel puáhtá pyevtittid meiddei eres čielgádásaid já materialijd, main tot viestád táárbu mielđ aalmugân já miáradástahheid.

Statáräädi asáttássáin puáhtá adelid táärhib njuolgádusaid šonjádáhpaaneel čuákánpieijámist, jesânij noomâtmist, čonnâsmijn, paalhijn, pargoin já eres šonjádáhpaaneel toimáid kyeskee monâttâlmijn.

21 §

Sämmiláš šonjádáhräädi

Ovdil 9–12 §:st uáivildum vuávámij valmâštállám toorjân statáräädi noomâtmist meriááigân sâmmilii šonjádáhräädi. Sâmmilii šonjádáhräädist kalgeh lede ovdâstum sâmmilii ärbivuáválii tiáđu haldášeijeh já ovdâstum kuávdáš tiedâsuorgijn.

Sâmmilii šonjádáhräädi pargon lii adelid čuákánpieijámist 9–12 §:st uáivildum vuávámijn sâmikulttuur ovdedem uásild. Sâmmiláš šonjádáhräädi puáhtá čodâldittid meiddei eres šonjádáhnuvástusân já sâmmiláš kulttuurân já vuoigâdovuodáid lahtojeijee tiáttuvuáđu pyevtitmân kyeskee pargoid.

Statáräädi asáttássáin puáhtá adelid táärhib njuolgádusaid sâmmilii šonjádáhräädi čuákánpieijámist, jesânij noomâtmist, šonjádáhräädi toimâpoojijn já pargoin.

5 loho

Motomeh njuolgádusah

22 §

Nubástusuuccâm

šonjádáhlaavá miáldásáš statáräädi miáradássáidoccoo nubástus alemuu haldâttâhrievtist. Vâidimvuoigâdovuotâ lii:

- 1) tast, kiân vuoigâdovuotân já hiätun miáradâs kuáská;
- 2) iäláttâs-, jotolâh- já pirâskuávdáást;
- 3) taggaar vâldikodálii registeristum seervist tâi vuáđudâsâst, mon ulmen lii luáнду-, tiervâsvuotâ- tâi pirâssuojâlem ovdedem;
- 4) sâmitiggeest;
- 5) nuorttâlij sijdáčuákkimist.

Miáradâs puáhtá olášuttid nubástusucâmist huolâhânnáá, jis alemus haldâttâhriehti ij meerrid nube náálá.

Mudoi nubástusucâmist heiviittuvvoo, mii riehtiijotemist haldâttâhašijn adelum laavâst (808/2019) asáttuvvoo.

23 §

Vuáimánpuáttim

Taat laahâ puátá vuáimán peeivi máánu 20 .
Tain lavvâin komettuvvoo šonjâdâhlaahâ (609/2015).